

Pukovnik u penziji
VASILJE CEROVIĆ

Neprebrodene teškoće

U „Prilogu teorijskoj raspravi o oružanoj borbi, njenim oblicima i sadržajima” („Vojno delo” br. 1/86) pukovnik mr Dušan Višnjić izložio je kritičke primedbe na naše doktrinarnе stavove o toj problematici i ponudio novo rešenje koje je, kako sam kaže, izvedeno metodom logičke analize. Odista, ima izvesnih teškoća u razumevanju i interpretaciji naznačenih doktrinarnih stavova, ali i način na koji je autor pokušao da ih prebrodi izaziva još veće nedoumice.

Držeći se metoda logičke analize, Višnjić je zanemario analizu iskustava iz savremenih i minulih ratova, a isto tako i teorijska uopštavanja tih iskustava koja su evidentna u našoj teoriji i doktrini. Time se može objasniti olako osporavanje doktrinarnih stavova i površno argumentovanje sopstvenih. Klauzevic je pisao da rat ima svoju sopstvenu gramatiku, ali ne i svoju logiku. Višnjić, nasuprot tome, nastoji da ratu udahne logiku, a na gramatiku zaboravlja.

Sušтина Višnjićevih kritičkih opaski je u sledećef: (1) da je postojeća podela na frontalni, partizanski i kombinovani oblik oružane borbe neosnovana i (2) da doktrinarni stavovi ne iskazuju stvarni sadržaj oružane borbe. Nabrajajući iscrpno logičke nedostatke u doktrinarnim stavovima, on je iz labirinta sopstvenih kritičkih zamerki izišao neočekivano lako i jednostavno — „promocijom” oblika borbenih dejstava (operacija, bojeva i borbi) u oblike oružane bor-

be i premeštanjem stvarnog sadržaja oružane borbe na društvene posledice do kojih dovode bojevi, bitke i operacije, čiji opet, fizički sadržaj čine sociotehnički sistemi i procesi u koje stupaju.

Moguće je da se autoru učinilo da će pojednostaviti pojmove o oblicima i sadržajima oružane borbe, ali time što je logičkom operacijom reducirao oblike i promenio sadržaje koji su dati u našim doktrinarnim stavovima nije ih mogao izbrisati iz iskustva, a takođe ni iz teorije niti iz prakse.

Kada je reč o frontalnom, partizanskom i kombinovanom obliku oružane borbe, oni su izraz našeg iskustva iz NOR-a, i ne samo našeg već i iz drugih revolucionarno-oslobodilačkih ratova (na primer, kineskog i vjetnamskog) a takođe i izraz našeg doktrinarnog opredeljenja koje je utemeljeno na objektivnim društvenim, političkim i vojnim razlozima. U našoj teoriji i doktrini ključni značaj ima stav prema kome je rat nastavljanje politike drugim (nasilnim) sredstvima, a oružana borba glavno obeležje rata. Isti red važnosti ima i na iskustvu utemeljeno saznanje da se, u uslovima područstvljavanja odbrambenih poslova, postojećom strukturom oružanih snaga i odbrambenih snaga u celini i tome primerenim oblicima oružane borbe (frontalnom, partizanskom i kombinovanom) možemo suprotstaviti vojnotehnički nadmoćnijem agresoru. Ovde je potrebno razjasniti šta se podrazumeva pod „oblikom”, odnosno koje je značenje tog termina, tim pre što se javlja i u sintagmama „oblici oružane borbe” i „oblici borbenih dejstava”- a onda i zbog toga što se uz termin „oblik” često upotrebljava i termin „način”, nekad u istom, nekad u drukčijem značenju. Izvesnu teškoću predstavlja i relacija između opštih oblika oružane borbe (frontalnog, partizanskog i kombinovanog) i pojedinačnih oblika, koji se u našoj teoriji i doktrini vezuju za borbena dejstva (operacije, bojevi i borbe). U tom pogledu Višnjićeva rasprava je podsticajna: i ako ne prihvatimo njegove razloge, to nas ne lišava obaveze da nađemo bolje.

Pod terminom „oblik”, kada je reč o oružanoj borbi, moguće je podrazumevati pravilo po kojem se postupa ili način dejstva (delovanja) za razliku, recimo, od predmetnog ili geometrijskog oblika. Sledstveno tome, pod frontalnim, partizanskim i kombinovanim oblicima oružane borbe podrazumevaju se odgovarajući načini borbenih dejstava u strategijskim, operativnim i taktičkim razmerama, koji se i sami oblikuju u operacije, bojeve i borbe. To nalikuje raščlanjivanju oblika u obliku. Operacije, bojevi i borbe u zbiru čine oružanu borbu, ali je i pojedinačno manifestuju. Da li su takve relacije prihvatljivije? Neka u nedostatku boljeg upoređenja bude dopušte-

no sledeće: pesma je oblik umetničkog stvaralaštva, a stih (i strofa) oblici su koji tvore taj oblik.

Između frontalnog i partizanskog oblika oružane borbe mogućna je distinkcija. Za prvi je karakterističan relativno trajan dodir strategijskih, operativnih i taktičkih formacija zaraćenih strana, pri čemu je linija fronta raspoznatljiva i kada se izvode borbena dejstva i kada vlada zatišje. U drugom, takvog dodira nema i ta linija nije jasna, a strana u sukobu koja je vojnotehnički slabija izbegava frontalna borbena dejstva, ali inicira njihovo nastavljanje na partizanski način i na teritoriji koju je neprijatelj privremeno zaposeo. Ako se rečena distinkcija drži, onda je, sam po sebi, razumljiv i kombinovani oblik oružane borbe — frontalno-partizanski, odnosno partizansko-frontalni, zavisno od toga koji preovladava. Razlikovanje ovih oblika oružane borbe izražava suštinsku promenu u ratnoj veštini, koju su doneli savremeni revolucionarno-oslobodilački ratovi, promenu koja reafirmiše partizanski oblik oružane borbe u novim društvenim i vojno-političkim uslovima i koja je našla specifičan izraz u našoj teoriji i doktrini. Ilustracije radi, navešću dva karakteristična ratna izveštaja koji ukazuju na suštinu problema. Prvi je iz NOR-a, a potiče sa nemačke strane: „Pokušavali smo svim sredstvima ... ali ništa ne pomaže. Pozicije partizana u šumama su takve, da je tako reći, nemoguće pogoditi ih u srce”.¹ Drugi je od američkog komandanta sa vijetnamskog ratišta: „Mi još uvek ne možemo da nađemo neprijatelja’ u džungli, pre nego što on nađe nas”.²

Višnjić logičkim argumentima osporava podelu na frontalni, partizanski i kombinovani oblik oružane borbe, ostajući kod podele na operacije, bitke i bojeve. Ako prihvatimo njegov stav, ipak ne možemo zanemariti činjenicu da postoji vidljiva razlika između operacija, bitaka i bojeva, koji se izvode na frontalan način i onih koji se izvode na partizanski. Na prvi pogled, u drugom slučaju štošta izgleda nelogično, u prvom redu to što vojnotehnički slabija strana uspeva da se „nosi” s jačom. U poznatoj „Pjesmi mrtvih proletera” Ćopić se pita: „Jedan na deset, deset na jednog — zar se i to može?” Mao Cedung se bavio istim brojnim odnosom snaga u kineskom revolucionarno-oslobodilačkom ratu, objašnjavajući da partizanske snage koje su, u strategijskom pogledu, deset puta slabije mogu biti, u taktičkom smislu, deset puta jače.³

¹ Tito, *Vojna djela*, Vojnoizdavački zavod, Beograd 1982, knj. II, str. 113.

² Mičel Kler, *Rat kome nema kraja*, Vojnoizdavački zavod, Beograd 1975, str. 176.

³ Vidi: Mao Cedung, *Izabrana dela*, tom 1, VIZ „Vojno delo”, Beograd 1975, str. 204.

Odgovor na pitanje *kako* se vodi oružana borba od suštinskog je značaja za strategiju. Ali, taj odgovor se ne može ni dobiti ni osporiti isključivo metodom logičke analize, već zahteva svestrano ispitivanje uslova i činilaca koji na oružanu borbu presudno utiču, u prvom redu promene koje su nastupile u unutrašnjim i spoljnim političkim odnosima i, ne manje, u organizaciji i naoružanju savremenih oružanih snaga. Strategijska ideja o 'partizanskom, frontalnom i kombinovanom obliku oružane borbe jedan je od mogućih odgovora na postavljeno pitanje. To su oblici oružane borbe u kojima su sažeta iskustva NOR-a, ali na način koji ih ne ukalupljuje; u njima su ta iskustva obogaćena novim načinom primene s obzirom na promenjene okolnosti, ali su pri tom sačuvane trajne vrednosti koje ona sadrže.

I što se tiče sadržaja oružane borbe ne bi se reklo da Višnjićeva rasprava izvodi na ravan put. U kritičkom osvrtu na doktrinarnu formulaciju sadržaja oružane borbe on, između ostalog, primećuje da sadržaj oružane borbe, u toj formulaciji, čini pet borbi (protivoklopna, protivdesantna, protivpešadijska, protivraketo-artiljerijska i protivelektronska); dve odbrane (protivvazдушna i pomorska); dva dejstva (diverzantska i protivdiverzantska) i zaprečavanje, i, zatim, da bi se taj sadržaj morao nalaziti u „svakom obliku borbenih dejstava” i „svakom vidu dejstava”, a to se u stvarnosti rata ne događa. U vezi s tim opaskama treba reći da one, iako nisu uverljive, ipak upućuju na brižljivije traganje za sadržajem oružane borbe koji se očituje u svim njenim različitim oblicima. Ako se tako postupi, onda se ne može mimoći pretpostavka da sadržaj oružane borbe čine napad i odbrana. Kada govorimo o oružanoj borbi, takođe i o borbenim dejstvima, neizostavno imamo na umu oružane snage zaraćenih strana, ili njihove delove, od kojih su jedne u napadu druge u odbrani. Pri tom se razlikuje politički i vojni aspekt napada i odbrane. Drukčije rečeno, agresor može biti naveden na to da se brani u operativnim i taktičkim razmerama iako je u strategijskoj ofanzivi, pa i da pređe u strategijsku defanzivu u slučaju neuspeha; branilac, pak, teži napadu, kad god se za napad ukaže ili stvori prilika; i takođe računa s prelaskom u strategijsku ofanzivu.

To što je rečeno vidljivo je u našim doktrinarnim stavovima, u kojima se pod vidovima strategijskih dejstava i vidovima dejstava razmatraju napad i odbrana u strategijskim, operativnim i taktičkim razmerama, a isti sadržaj se razmatra i u oblicima borbenih dejstava — operacijama, bojevima i borbama. Pri pažljivijem čitanju i u sadržajima oružane borbe, koji su navedeni u našim doktrinarnim stavovima, faktički je reč o napadu i odbrani, ili se oni pod-

razumevaju, iako to nije izrično kazano. To što se posebno naglašava odbrambeni aspekt tih sadržaja proističe iz apriornog opredeljenja za opštenarodni odbrambeni rat. S obzirom na iskustva iz savremenih ratova, nijedan od tih sadržaja ne bi mogao biti isključen iz oružane borbe, mada ih je moguće jednostavnije nabrojiti i iskazati. Isto tako, vojnotehnički kriterijum, prema kojem je izvršena klasifikacija sadržaja oružane borbe, opravdan je u meri u kojoj diverzifikacija modernih ratnih dejstava utiče na te sadržaje, a taj uticaj je nesumnjivo sve veći.

Izgleda da je moguće racionalnije i jasnije razmatranje napada i odbrane (kao stalnog sadržaja oružane borbe) u našoj doktrini i teoriji i to u neposrednoj vezi sa opštim oblicima oružane borbe (frontalni, partizanski i kombinovani) i pojedinačnim oblicima borbenih dejstava (operacije, bojevi i borbe), u kojima se napad i odbrana ispoljavaju. Ukratko, napad i odbrana kao konkretan sadržaj oružane borbe i borbenih dejstava uočavaju se jasno tek u perspektivi snaga koje ih izvode (strategijske, operativne, taktičke), načina na koji to čine, zadatih ciljeva i prostorno-vremenskih koordinata. Objektivnosti radi treba napomenuti da se termini „oblik” i „način” i u stranim izvorima upotrebljavaju s raznolikim značenjem i bez jasnog naznačavanja njihovog odnosa prema terminu „sadržaj”. Tako se o napadu i odbrani govori kao o oblicima rata (Klauzevic, *O ratu*),⁴ ali i kao o dva osnovna načina dejstva u ratu, odnosno o oružanoj borbi, pod čijim se oblikom podrazumeva spoljni izraz njenog načina (Kozlov i dr.) *O sovjetskoj vojnoj nauci*.⁵

Višnjić je u prvom delu svoje rasprave nastojao da pokaže razliku između oružane borbe i borbenih dejstava. On definiše borbeno dejstva kao vrstu voljnih procesa saradnje, deleći ih na primarna (najveći deo svih vrsta i načina napadnih i odbrambenih procesa) i sekundarna (kretanja i odmaranja) i na strategijska, operativna i taktička. Za oružanu borbu kaže da nastaje putem složenog odnosa borbenih dejstava kao posebnih društvenih procesa, zatim da rezultanta dva suprotna međusobno neidentifikovana procesa borbenih dejstava predstavlja suštinu sadržaja oružane borbe i, naposljetku, da borbena dejstva dispoziciono i egzistencijalno dovode do oružane borbe, ali ona sama pojedinačno uzeta nisu oružana borba, već njen deo.

⁴ K. F. Klauzevic, *O ratu*, Vojnoizdavački zavod „Vojno delo”, Beograd 1951.

⁵ Kozlov i dr. *O sovjetskoj vojnoj nauci*, VIZ, Beograd 1966.

Ove zamršene formulacije postaju nešto jasnije uz pomoć primera kojima ih je Višnjić ilustrirao, pa ipak teško se oteti utisku da ovaj deo njegove rasprave liči na napor da se nejasno objasni još nejasnijim. Dopuštajući da takvom utisku doprinosi moje nerazumevanje ili preteran zahtev za jednostavnim i jasnim iskazima, zadržaću se na razlici između oružane borbe i borbenih dejstava, kako je on vidi, i na njegovom razmatranju jednostranih borbenih dejstava.

Višnjić je, pišući o razlici između oružane borbe i borbenih dejstava, nepotrebno iskomplikovao odnos između celine i delova, odnos koji je razjašnjen i u teoriji i u praksi. Vrlo teško je sažeti njegove stavove, a opet nije opravdano navoditi ih u celini. On polazi od toga da postoji razlika između sukoba i borbe, kao odnosa suprotnosti, jer je u prvom nepomirljivost izražena u blažoj formi — uzajamnom ometanju suprotstavljenih strana, a u drugoj, u oštrijoj formi — obostranom ništenju dejstava, radnji, pa i samih ljudi. U vezi s tim dodaje, u fusnoti, pretpostavku da je, pored ostalog, zanemarivanje ove distinkcije značajan uzrok nerazlikovanja rata i oružane borbe, jer u ratu postoje, pre njegovog početka započeti, brojni diplomatski, politički, psihološki, i posebno, ekonomski sukobi, pored oružane borbe kao sukoba naročite vrste. Ovom Višnjićevom stavu može se uputiti nekoliko primedbi. Najpre, spomenuta pretpostavka je izrečena neodređeno, ne zna se ko i gde ne razlikuje rat i oružanu borbu, zatim brojni sukobi koje on spominje postoje i bez rata i, najposle, oružanu borbu i sam imenuje sukobom, doduše naročite vrste. Ako se ta pretpostavka odnosi na našu teoriju i doktrinu, onda bi bilo korektno reći da je u njima obuhvaćen iscrpno ceo kompleks suprotnosti i sukoba iz kojih se rađa rat, s tim što je oružana borba definisana kao glavno obeležje rata, dakle ne kao jedan sukob pored ostalih, već kao onaj putem kojeg se ostali razrešavaju.

Drugi je njegov stav da u „odnosu obostrane disjunkcije borbenih dejstava” kao „odnosu nepomirljivih procesa” nije sve svedeno na odnos negacije, jer postoji i odnos ometanja (neke aktivnosti zaprečavanja i utvrđivanja). Odatle sledi zaključak prema kome se bez „razmene” vatrenih „poruka” teško može tvrditi za dva procesa borbenih dejstava da su međusobno disjunktivni procesi sile, to jest da je nastala oružana borba kao sukob sila. Ako pravilno razumem Višnjića, on dopušta i borbena dejstva sa ciljem ometanja, koja ne dovode nužno do oružane borbe, ali ostaju borbena dejstva.

Osnovna primedba tom Višnjićevom stavu je ta da je on (Višnjić) veštački razdvojio dejstva usmerena na ometanje od vatrenih

dejtava, iako je njihova uzajamna povezanost i njihovo jedinstvo očevidno i u borbenim dejstvima i u oružanoj borbi. Držeći se primera o zaprečavanju koji je on naveo, navešću izreku znanu svakom inžinjercu — da prepreka koja nije branjena i nije prepreka, budući da je njome jasno izraženo jedinstvo različitih radnji i postupaka koji čine borbena dejstva. Slično tome, odnos između oružane borbe i borbenih dejstava tretira se u teoriji ratne veštine kao odnos celine i delova, dakle onim što im je zajedničko. Oružana borba se sastoji od zasebnih borbenih dejstava (operacija, bojeva i borbi) odgovarajućih sastava oružanih snaga (strategijskih, operativnih i taktičkih), jer ni u jednom ratu sve snage i sredstva zaraćenih strana ne mogu biti upotrebljene odjednom, ni u isto vreme, na celom ratištu. Ono što je zajedničko i oružanoj borbi i borbenim dejstvima u svakom ratu, a što proizlazi iz rata kao sredstva za razrešavanje političkih suprotnosti koje nisu mogle biti izgladene mirnim putem, to su — napad i odbrana kao nedeljiv proces.

Za Višnjića je intervencija u Čehoslovačkoj 1968. primer jednostranih borbenih dejstava, pošto na njih nije odgovoreno borbenim dejstvima, pa tako nije došlo do oružane borbe ni do rata. U vezi s tim postavlja se pitanje kakav je karakter tih jednostranih borbenih dejstava, spadaju li ona, prema Višnjićevoj podeli, u primarna ili sekundarna i mogu li uopšte nositi atribut borbenih kada je borba izostala? Izgleda da je i u slučajevima intervencije od odlučujuće važnosti ponašanje zemlje koja je intervenciji izložena, znači njena rešenost i spremnost na suprotstavljanje, ili odsustvo te rešenosti i spremnosti. Ako se ona ne brani sopstvenim oružanim snagama, onda to i dejstvima intervencionističkih snaga oduzima atribut borbenih, mada ne menja njihovu političku suštinu. Nasuprot tome mnogo je više primera (oružanih) intervencija kod kojih je na borbena dejstva intervencionističkih snaga odgovoreno borbenim dejstvima snaga u odbrani (Vijetnam, Avganistan, Kampučija), pa je tako došlo do oružane borbe i do rata.

Od pomoći u ovom razmatranju mogu biti i slučajevi intervencije armije u unutrašnjim sukobima. U Južnoafričkoj Republici, vojne jedinice rasističke bele vlade učestalo intervenišu otvarajući vatru na potlačeno obojeno stanovništvo koje je nenaoružano i nije u prilici da na vatru odgovori vatrom. Da li je u tom slučaju reč o jednostranim borbenim dejstvima? Prema mom mišljenju — nije, upravo zato što strana protiv koje se interveniše nije u stanju da uzvрати i ne uzvraća istom merom. Za razliku od toga, recimo, u Salvadoru (oružana) intervencija vladinih snaga u unutrašnjem životu zemlje nailazi na oružani otpor društvenih snaga koje su tom

intervencijom ugrožene, pa je, u tom slučaju, očividno da su borbeni dejstva dvostran proces, kao što je to i oružana borba i rat.

Da sažmem sopstveno stanovište: borbeni dejstva i oružana borba su tautološki pojmovi koji stvarni smisao i sadržaj crpu iz rata. Na to podseća i sintagma „ratna dejstva” koja ima isto značenje kao i sintagma „borbeni dejstva”. I, kao što nije moguće zamisliti boks-meč u kojem bi jedan bokser napadao a drugi se ne bi branio, tako ne izgleda opravdano pretpostavljati jednostrana borbeni dejstva.

Na kraju, hteo bih da naglasim da učešćem u polemici nisam imao nameru da osporavam neophodnost metoda logičke analize u razmatranju oblika i sadržaja oružane borbe i borbenih dejstava. Ta metoda obavezuje na preciznu upotrebu termina i jasno definisanje pojmova, na postupak koji vodi tačnim zaključcima, pa je stoga umesno Višnjićevo nastojanje da iz tog ugla kritički ispituje naše doktrinarne stavove. Međutim, preterano je očekivati da se samo pomoću te metode može izaći na kraj s navedenom problematikom. Štaviše, jednostrana privrženost toj metodi lako navodi na teorijske konstrukcije koje su izvan konteksta iskustva i na logičke formule koje se ne naslanjaju na povezanost teorije i prakse već se nameću kao spoljna stega. Rasprava o terminima i pojmovima, uramljena metodom logičke analize, ne osigurava nas od osamostaljivanja pojmova u samostalne suštine, a može nas navesti i na to da se, umesto ispitivanja stvarnih sadržaja i oblika oružane borbe i borbenih dejstava, bavimo „borbom oblika i sadržaja”, kako na jednom mestu piše Višnjić.

SUMMARY

UNSURMOUNTED DIFFICULTIES

A polemic article that contains a critical review of views expressed by Colonel mr Dušan VIŠNJIĆ by which is disputed the doctrinal division of the armed combat to its frontal, partisan and combined forms, and the doctrinal definition of the contents of the armed combat. Also the manner in which Višnjić defined combat operations is criticized.

The main point of the article is in that an exclusive application of the logical analysis method does not result in valid conclusions if experiences from contemporary and past wars and the theoretical generalization of these experiences are omitted or neglected. The answer to the question of how the armed combat should be carried out is of an essential significance for strategy. The strategic concept of partisan, frontal and combined forms of

the armed combat is one of possible answers. This concept includes condensed experiences from the Yugoslav national liberation war (1941—1945), and not in a Procrustean but in a form open to upbuilding according to changed circumstances.

Concerning the contents of the armed combat the article contains arguments for the thesis according to which the armed combat consists of attack defence, both in general forms of the armed combat (frontal, partisan and combined) and in individual forms of combat operations (operations, battles and combats).

And finally, the author of the article disputes the logical consistency of Višnjić's assertion concerning the uniformity of combat operations, since some operations cannot be called combat ones if there has been no actual combat.

The author of the article concludes that the one-sided attachment to the application of the logical analysis method easily leads to theoretical constructions that stay out of actual experiences, and to logical formulae that do not rely on the interconnection between the theory and practice but are imposing themselves as a external restraint.

RESUME

DIFFICULTES NON-SURMONTÉES

Cette contribution polémique constitue un aperçu critique des vues du Colonel mr Dušan Višnjić par lesquelles celui-ci avait contesté les postulats doctrinaux concernant les formes de front, de partisans et combinée de la lutte armée et les contenus de la lutte armée. C'est aussi un aperçu donné de la façon dont celui-ci a défini les actions de combat.

La pointe de l'article consiste à souligner que l'application de la seule méthode d'analyse logique n'aboutit pas à des conclusions valables si pour autant l'on fait abstraction de l'analyse des expériences des guerres de notre époque et des temps passés et de la généralisation théorique de ces expériences. La réponse à la question de la conduite d'une lutte armée est d'un intérêt substantiel pour la stratégie. L'idée stratégique des formes de partisans, frontale et combinée de la lutte armée offre l'une des réponses possibles à cette question. Il s'agit de formes de lutte armée qui contiennent des expériences de la guerre de libération nationale de Yougoslavie (1941—1945) mais de façon à ne pas donner des poncifs mais des formes superstructurées étant donné les circonstances en mutation.

Pour ce qui est des contenus de la lutte armée, cette contribution avance des arguments en faveur d'une thèse selon laquelle le contenu de la lutte armée est représenté par l'attaque et la défense tant sous formes générales (frontale, de partisans, combinée) que sous formes particulières des actions de combat (opérations, bataille, combat).

А в конце, автор этой работы оспаривает логическую истинность утверждения Вишничича о том, что характер действий в бою является единственным, который отличает их от других действий. Он утверждает, что те действия, которые являются действиями в бою, могут быть и другими действиями.

В заключение, автор делает акцент на том факте, что одностороннее приращение к методу логического анализа приводит к теоретическим конструкциям, находящимся вне опыта, и к логическим формулам, не опирающимся на увязку теории и практики, но навязывающимся как внешнее ограничение.

РЕЗЮМЕ

НЕПРЕОДОЛЕННЫЕ ТРУДНОСТИ

Полемическая статья содержит критический отзыв о взглядах полковника канд. наук Душана Вишничича, которым оспариваются его положения о разделении на фронтальную, партизанскую и комбинированную форму вооруженной борьбы и о содержании вооруженной борьбы, а также и способ, при помощи которого он пришел к определению боевых действий.

Суть отзыва заключается в том, что исключительное применение метода логического анализа не ведет к правильным выводам, ибо при этом нельзя не учесть анализ опыта современных и прошлых войн и теоретическое обобщение этого опыта. Ответ на вопрос каким способом ведется вооруженная борьба имеет для стратегии существенное значение. Стратегическая идея о партизанской, фронтальной и комбинированной формах вооруженной борьбы является одним из возможных ответов на этот вопрос. В этих формах вооруженной борьбы сосредоточен опыт югославской Народно-освободительной войны (1941—1945), но таким способом, который из них не делает шаблон, а предоставляет возможность их достройки, учитывая изменения обстоятельств.

Что касается содержания вооруженной борьбы, в статье даются аргументы в пользу тезиса, в согласии с которым содержание вооруженной борьбы составляют наступление и оборона, причем в ее общих формах (фронтальная, партизанская и комбинированная) и в отдельных формах боевых действий (операция, сражение и бой).

Напоследок, в статье оспаривается логическая надежность утверждения Вишничича о единых боевых действиях, будучи они не могут носить атрибут „боевые” в тех случаях, в которых борьбы не было.

В выводе подчеркивается, что односторонняя приверженность методу логического анализа приводит к теоретическим конструкциям, находящимся вне опыта, и к логическим формулам, не опирающимся на увязку теории и практики, но навязывающимся как внешнее ограничение.